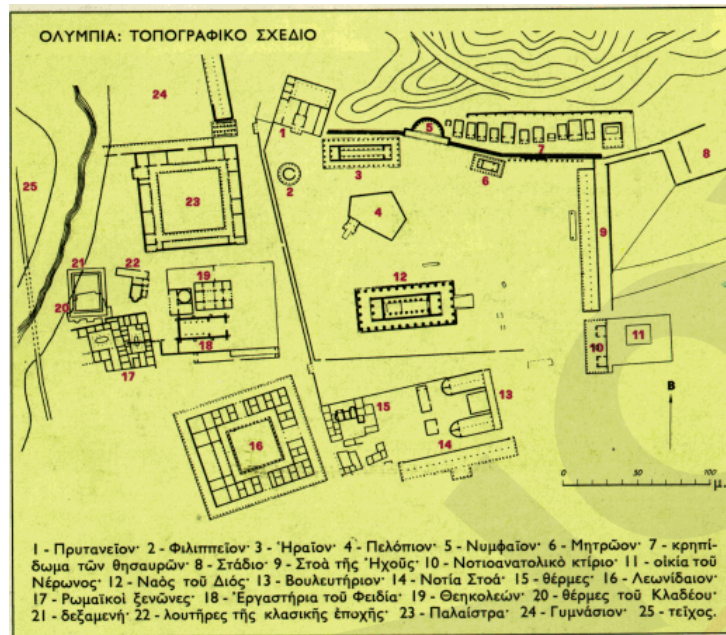

3^ο Βήμα: Λέξεις και Όροι Κλειδιά

Πανελλήνια Ιερά: Τον 8ο π.Χ. αιώνα γνώρισαν μεγάλη ανάπτυξη και έλαβαν πανελλήνιο χαρακτήρα τα μεγάλα ιερά, όπως το ιερό της Ολυμπίας, της Δωδώνης, των Δελφών, της Δήλου και το Ηραίο της Σάμου. Τα περισσότερα ήταν κτισμένα πάνω σε παλαιότερους μυκηναϊκούς τόπους λατρείας, όπου ο βωμός περιβαλλόταν από στρώματα στάχτης. Οι θεότητες που λατρεύονταν ήταν αυτές των μυκηναίων. Τα ιερά αποτελούσαν πανελλήνιους τόπους λατρείας και δέχονταν αναθήματα τόσο από τους τοπικούς πληθυσμούς, όσο και από όλη την Ελλάδα και τις αποικίες. Μετά την πόλη τα πανελλήνια ιερά έρχονταν πρώτα στη συνείδηση των πολιτών. Οι καλλιτέχνες επιδείκνυαν εκεί τα καλλιτεχνικά ρεύματα και το πνεύμα του ανταγωνισμού των πόλεων για ποιοτική ανωτερότητα. Απόρροια αυτού ήταν η δημιουργία ενός αρχαϊκού ιδεώδους το οποίο προέτασσε την κυριαρχία ενός νοητού κράτους όλων των Ελλήνων.

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

Αρχαία Ολυμπία: Στη δυτική Πελοπόννησο, στην πανέμορφη κοιλάδα του ποταμού Αλφειού, άνθισε το πιο δοξασμένο ιερό της αρχαίας Ελλάδας, που ήταν αφιερωμένο στον πατέρα των θεών, τον Δία. Απλώνεται στους νοτιοδυτικούς πρόποδες του κατάφυτου Κρονίου λόφου, μεταξύ των ποταμών Αλφειού και Κλαδέου, που ενώνονται σε αυτή την περιοχή. Παρά την απομονωμένη θέση της κοντά στη δυτική ακτή της Πελοποννήσου, η Ολυμπία καθιερώθηκε στο πανελλήνιο ως το σημαντικότερο θρησκευτικό και αθλητικό κέντρο. Εδώ γεννήθηκαν οι σπουδαιότεροι αγώνες της αρχαίας Ελλάδας, οι Ολυμπιακοί, που γίνονταν κάθε τέσσερα χρόνια προς τιμήν του Δία, ένας θεσμός με πανελλήνια ακτινοβολία και λάμψη από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Η απαρχή της λατρείας και των μυθικών αναμετρήσεων που έλαβαν χώρα στην Ολυμπία χάνεται στα βάθη των αιώνων. Οι τοπικοί μύθοι σχετικά με τον ισχυρό βασιλιά της περιοχής, τον ξακουστό Πέλοπα, και τον ποτάμιο θεό Αλφειό, φανερώνουν τους ισχυρούς δεσμούς του ιερού τόσο με την Ανατολή όσο και με τη Δύση.

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

Τα παλαιότερα ευρήματα στο χώρο της Ολυμπίας εντοπίζονται στους νότιους πρόποδες του Κρονίου λόφου, εκεί όπου αναπτύχθηκαν τα πρώτα ιερά και οι προϊστορικές λατρείες. Μεγάλος αριθμός οστράκων, που χρονολογούνται στην Τελική Νεολιθική εποχή (4η χιλιετία π.Χ.), βρέθηκαν στο βόρειο πρανάς του σταδίου. Ίχνη κατοίκησης και των τριών περιόδων της Εποχής του Χαλκού έχουν εντοπισθεί στην ευρύτερη περιοχή της Άλτεως και του Νέου Μουσείου. Στην Πρωτοελλαδική II περίοδο (2800-2300 π.Χ.) κατασκευάσθηκε μεγάλος τύμβος, που αποκαλύφθηκε στα κατώτερα στρώματα του Πελοπίου, και στην Πρωτοελλαδική III περίοδο (2150-2000 π.Χ.) οικοδομήθηκαν τα πρώτα αψιδωτά κτήρια του οικισμού. Σύμφωνα με την αρχαία παράδοση, τον 11ο αιώνα π.Χ. στην ευρύτερη περιοχή της Ολυμπίας εγκαταστάθηκαν οι Αιτωλοί, με αρχηγό τον Όξυλο, οι οποίοι ίδρυσαν το κράτος της Ήλιδας. Προς τα τέλη της μυκηναϊκής εποχής πιθανότατα διαμορφώθηκε και το παλαιότερο πρωτόγονο ιερό, αφιερωμένο σε τοπικές και πανελλήνιες θεότητες.

Γύρω στο 10ο-9ο αι. π.Χ. άρχισε να διαμορφώνεται η Άλτις, το ιερό άλσος που ήταν κατάφυτο με αγριελιές, πεύκα, πλατάνια, λεύκες και δρυς. Τότε καθιερώθηκε η λατρεία του Δία, και η Ολυμπία από τόπος κατοίκησης έγινε τόπος λατρείας. Για αρκετό καιρό μέσα στο ιερό δεν υπήρχαν οικοδομήματα, παρά μόνο η Άλτις, που προστατευόταν από περίβολο, μέσα στον οποίο υπήρχαν βωμοί για τις θυσίες στους θεούς και ο τύμβος του Πελοπίου. Τα πολυάριθμα αναθήματα, κυρίως ειδώλια, χάλκινοι λέβητες και τρίποδες τοποθετούνταν στην ύπαιθρο, πάνω σε κλαδιά δένδρων και σε βωμούς. Στην Γεωμετρική εποχή χρονολογούνται και τα πρώτα ειδώλια που απεικονίζουν τον Δία, τον

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

κύριο του ιερού. Το 776 π.Χ. αναδιοργανώθηκαν προς τιμήν του οι αγώνες, από τον Ίφιτο, βασιλιά της Ήλιδας, από τον Κλεοσθένη της Πίσας και τον Λυκούργο της Σπάρτης, οι οποίοι θέσπισαν και την ιερή εκχειρία. Τα Ολύμπια τελούνταν κάθε τέσσερα χρόνια και σύντομα απέκτησαν πανελλήνιο χαρακτήρα.

Στην Αρχαϊκή εποχή άρχισε η μεγάλη ανάπτυξη του ιερού, όπως δείχνουν τα χιλιάδες αφιερώματα της περιόδου, όπλα, ειδώλια, λέβητες και πολλά άλλα, ενώ τότε οικοδομήθηκαν τα πρώτα μνημειακά κτήρια: ο ναός της Ήρας, το Πρυτανείο, το Βουλευτήριο, οι θησαυροί και το πρώτο στάδιο. Η ακμή του ιερού συνεχίσθηκε και στην κλασική εποχή, όταν κτίσθηκε ο μεγαλοπρεπής ναός του Δία (470-456 π.Χ.), λουτρά, στοές, θησαυροί, βοηθητικά κτήρια, και το στάδιο, το οποίο μεταφέρθηκε ανατολικότερα των δύο αρχαϊκών, εκτός της ιεράς Άλτews. Πολυάριθμα ήταν και τα αφιερώματα που προσέφεραν οι πιστοί. Οι χιλιάδες ανδριάντες και άλλα πολύτιμα έργα που υπήρχαν σε όλο τον ιερό χώρο της Άλτews χάθηκαν, δεδομένου ότι το ιερό συλήθηκε αρκετές φορές κατά την αρχαιότητα, ιδιαίτερα στη Ρωμαϊκή εποχή. Κατά την Ελληνιστική εποχή συνεχίσθηκε η ανέγερση οικοδομημάτων κυρίως κοσμικού χαρακτήρα, όπως το γυμνάσιο και η παλαίστρα, και στα ρωμαϊκά χρόνια έγιναν μετασκευές στα υπάρχοντα κτήρια. Οικοδομήθηκαν επίσης θέρμες, πολυτελείς κατοικίες και το υδραγωγείο. Το ιερό λεηλατήθηκε, προκειμένου τα εξάιρετα αφιερώματα να κοσμήσουν ρωμαϊκές επαύλεις.

Η λειτουργία του συνεχίσθηκε κανονικά τα πρώτα χριστιανικά χρόνια επί Μεγάλου Κωνσταντίνου. Το 393 μ.Χ. έγιναν οι τελευταίοι Ολυμπιακοί Αγώνες και λίγο αργότερα ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

Θεοδόσιος Α΄, με διάταγμά του απαγόρευσε οριστικά την τέλεσή τους, ενώ επί Θεοδοσίου Β΄, επήλθε η οριστική καταστροφή του ιερού (426 μ.Χ.). Στα μέσα του 5ου αι. μ.Χ. επάνω στα ήδη ερειπωμένα κτίσματα αναπτύχθηκε μικρός χριστιανικός οικισμός, και το εργαστήριο του Φειδία μετατράπηκε σε παλαιοχριστιανική βασιλική. Δύο μεγάλοι σεισμοί, το 522 και 551 μ.Χ. προκάλεσαν την οριστική καταστροφή του ιερού, εφ' όσον τότε κατέρρευσαν όσα κτήρια είχαν απομείνει όρθια, μεταξύ αυτών και ο ναός του Δία. Στους αιώνες που ακολούθησαν ο χώρος καλύφθηκε από τις πλημμύρες των ποταμών Αλφειού και Κλαδέου και από τις κατολισθήσεις του Κρονίου λόφου και η Ολυμπία πέρασε στη λησμονιά με τα ερείπια καλυμμένα από επίχωση 5-7 μέτρων. Η περιοχή ονομάστηκε Αντίλαλος και μόλις το 1766 εντοπίστηκε η θέση του αρχαίου ιερού.

Η πρώτη ανασκαφή στο χώρο διεξήχθη το 1829 από τη Γαλλική Επιστημονική Αποστολή στην Πελοπόννησο, με επικεφαλή το στρατηγό N. J. Maison. Τότε αποκαλύφθηκε μέρος του ναού του Δία και τμήματα των μετοπών που τον κοσμούσαν, πολλά από τα οποία μεταφέρθηκαν στο Μουσείο του Λούβρου. Η συστηματική έρευνα του ιερού άρχισε το 1875 από το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο και με διακοπές συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Οι πιο πρόσφατες έρευνες, την τελευταία δεκαετία, έγιναν στο νοτιοδυτικό κτήριο, υπό τη διεύθυνση του καθηγητή Κλασικής Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου του Wurzburg και μέλους του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου κ. U. Sinn, και στα προϊστορικά κτήρια του ιερού, υπό τη διεύθυνση του Δρ Η. Kyrieleis, τ. Διευθυντή του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου. Σήμερα,

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

παράλληλα με το ανασκαφικό έργο σε όλο το χώρο του αρχαίου ιερού πραγματοποιούνται έργα συντήρησης και αναστήλωσης.

Ο αρχαιολογικός χώρος της Ολυμπίας περιλαμβάνει το Ιερό του Δία, με τους ναούς και τα κτήρια που σχετίζονταν άμεσα με τη λατρεία, και διάφορα οικοδομήματα που είχαν κτιστεί γύρω από αυτό, όπως αθλητικές εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούνταν για την προετοιμασία και την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων, βοηθητικά κτήρια, χρηστικά και διοικητικά, καθώς και οικοδομήματα κοσμικού χαρακτήρα. Η Άλτις, το ιερό άλσος, καταλαμβάνει το κεντρικό τμήμα και μέσα σε αυτή αναπτύσσεται ο πυρήνας του Ιερού, με τους ναούς, τους θησαυρούς και τα σημαντικότερα κτήρια του χώρου. Χωρίζεται από τη γύρω περιοχή με περίβολο, που στα τέλη του 4ου αι. π.Χ. είχε δύο πύλες στη δυτική πλευρά του και μία στη νότια, ενώ το όριό της στα ανατολικά αποτελεί η Στοά της Ηχούς, που χωρίζει τον ιερό χώρο από το στάδιο. Στη ρωμαϊκή περίοδο ο περίβολος διευρύνθηκε και στη δυτική του πλευρά διαμορφώθηκαν δύο μνημειακά πρόπυλα.

Σε περίοπτη θέση μέσα στον ιερό χώρο δεσπόζει ο γιγάντιος ναός του Δία και βορειότερα ο παλαιότερος ναός της Ήρας. Στη βόρεια πλευρά υπήρχε το Μητρώο, ναός αφιερωμένος στη μητέρα των θεών Ρέα-Κυβέλη, και πίσω του, στους πρόποδες του Κρονίου, οι θησαυροί που είχαν αφιερώσει οι ελληνικές πόλεις, κυρίως οι αποικίες. Στα δυτικά τους σώζεται το Νυμφαίο, το λαμπρό υδραγωγείο που αφιέρωσε στο ιερό ο Ηρώδης Αττικός. Μέσα στην Άλτι υπήρχαν ακόμη το Πελόπιο, ταφικό μνημείο, αφιερωμένο στον ήρωα Πέλοπα, το Πρυτανείο, που ήταν η έδρα των αξιωματούχων του ιερού, και το Φιλιπείο, το κομψό κυκλικό οικοδόμημα που αφιέρωσε ο Φίλιππος Β΄, βασιλιάς της

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

Μακεδονίας. Κατά την αρχαιότητα, στα νοτιοανατολικά του Ηραίου υπήρχε και ο μεγάλος βωμός του Δία, σημαντικότερο μνημείο, που όμως δεν διατηρήθηκαν ίχνη του, γιατί είχε σχηματιστεί από τη συσσώρευση τέφρας, και διαλύθηκε όταν το ιερό σταμάτησε να λειτουργεί. Ο υπόλοιπος χώρος μέσα στον περίβολο ήταν γεμάτος από βωμούς, αγάλματα θεών και ηρώων, ανδριάντες των Ολυμπιονικών, αφιερώματα επιφανών ιδιωτών και ελληνικών πόλεων, ανάμεσά τους και η περίφημη Νίκη του Παιωνίου.

Έξω από το νότιο περίβολο της Άλτεως υπάρχει το Βουλευτήριο, και ακόμη πιο κάτω η Νότια στοά, που αποτελούσε το νοτιότερο κτήριο του ευρύτερου ιερού χώρου και την κύρια είσοδο του ιερού από τη πλευρά αυτή. Στο δυτικό τμήμα του χώρου υπάρχουν κτήρια που εξυπηρετούσαν το προσωπικό του ιερού, τους αθλητές και τους επίσημους επισκέπτες και χωρίζονται από την Άλτι με την ιερά οδό: το γυμνάσιο και η παλαίστρα, χώροι προπόνησης, το εργαστήριο του Φειδία, που στα παλαιοχριστιανικά χρόνια μετατράπηκε σε βασιλική, τα ελληνικά λουτρά με το κολυμβητήριο, οι ρωμαϊκές θέρμες, ο Θεηκολεών, (κατοικία των ιερέων), το Λεωνιδαίο, που ήταν ξενώνας για τους επισήμους, και οι μεταγενέστεροι ρωμαϊκοί ξενώνες.

Ανατολικά της Άλτεως εκτείνεται το στάδιο, όπου τελούνταν οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Κατά την αρχαιότητα, νότια του σταδίου υπήρχε και ο ιππόδρομος, από τον οποίο σήμερα δεν σώζεται κανένα ίχνος, διότι έχει παρασυρθεί από τον Αλφειό ποταμό. Στην ίδια περιοχή υπάρχουν κτηριακά συγκροτήματα λουτρών και επαύλεων, όπως η περίφημη έπαυλη που έκτισε ο Νέρων όταν διέμενε στην Ολυμπία, προκειμένου να συμμετάσχει στους αγώνες..

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

Ναός Δία Ολυμπίας: Ο μεγαλοπρεπής ναός του Δία ήταν το σημαντικότερο οικοδόμημα της Άλτεις στην Ολυμπία και δέσποζε σε περίοπτη θέση στο κέντρο της. Πρόκειται για το μεγαλύτερο ναό της Πελοποννήσου, ο οποίος θεωρείται η τέλεια έκφραση, ο «κανών» της δωρικής ναοδομίας. Κτίσθηκε από τους Ηλείους προς τιμήν του Δία με τα λάφυρα από τους νικηφόρους πολέμους, που διεξήγαν κατά των τριφυλιακών πόλεων. Η ανέγερσή του άρχισε το 470 π.Χ. και ολοκληρώθηκε το 456 π.Χ. Η χρονολόγηση αυτή προκύπτει από την αναθηματική επιγραφή των Λακεδαιμονίων, οι οποίοι μετά τη νίκη τους κατά των Αθηναίων και των συμμάχων τους στη μάχη της Τανάγρας (457 π.Χ.), αφιέρωσαν χρυσή ασπίδα, που είχε αναρτηθεί κάτω από το κεντρικό ακρωτήριο του αετώματος. Αρχιτέκτων του ναού ήταν ο Λίβωνας ο Ηλείος, ενώ άγνωστος παραμένει ο καλλιτέχνης των αετωμάτων.

Ο ναός έχει προσανατολισμό Α-Δ και είναι περίπτερος με έξι κίονες στις στενές και δεκατρείς στις μακρές πλευρές. Το ύψος των κίωνων ήταν 10,43 μ. και η κατώτερη διάμετρός τους 2,25 μ. Οι κίονες και οι τοίχοι

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

ήταν κατασκευασμένοι από ντόπιο κογχυλιάτη λίθο και καλυμμένοι με λευκό μαρμαροκονίαμα, ενώ μόνο τα γλυπτά των αετωμάτων, η κεράμωση και οι λεοντοκεφαλές-υδρορρόες ήταν από μάρμαρο. Ο ναός αποτελείται από πρόναο, σηκό και οπισθόδομο. Ο πρόναος και ο οπισθόδομος είναι δίπτυλοι εν παραστάσι και στο δάπεδο του προνάου σώζεται ψηφιδωτό δάπεδο ελληνιστικών χρόνων με παράσταση τριτώνων. Μπροστά στην είσοδο του προνάου, σε μικρό τετράγωνο χώρο που είναι στρωμένος με εξαγωνικές μαρμάρινες πλάκες, γινόταν η στέψη των Ολυμπιονικών. Ο σηκός χωρίζεται σε τρία κλίτη από δύο σειρές δίτονης κιονοστοιχίας, με επτά δωρικούς κίονες η καθεμία. Στο βάθος του σηκού ήταν τοποθετημένο το χρυσελεφάντινο άγαλμα του Δία, ένα από τα επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου. Κατασκευάσθηκε από το Φειδία γύρω στο 430 π.Χ. και είχε ύψος πάνω από 12 μ. Ο θεός παριστανόταν καθισμένος στο θρόνο του, κρατώντας στο αριστερό χέρι σκήπτρο και στο δεξί μία φτερωτή Νίκη. Τα γυμνά μέρη του σώματός του ήταν από ελεφαντόδοντο, ενώ από χρυσό ήταν το ιμάτιό του και ο θρόνος, που έφερε ανάγλυφες μυθολογικές παραστάσεις. Μετά την κατάργηση των Ολυμπιακών Αγώνων, το άγαλμα μεταφέρθηκε στην Κωνσταντινούπολη, όπου και καταστράφηκε από φωτιά γύρω στο 475 μ.Χ. Η μορφή του μας είναι γνωστή από απεικονίσεις του σε αρχαία νομίσματα και από την περιγραφή του περιηγητή Πausανία (5.11). Ο ναός έφερε πλούσιο γλυπτό διάκοσμο, εξαιρετο δείγμα του αυστηρού ρυθμού. Στο ανατολικό αέτωμα απεικονίζεται η αρματοδρομία μεταξύ του Πέλοπα και του Οινόμαου, με κεντρική μορφή τον Δία, κύριο του ιερού και κριτή του αγώνα, ενώ στο δυτικό απεικονίζεται η Κενταυρομαχία, δηλαδή η μάχη μεταξύ των Λαπιθών και των Κενταύρων, με κεντρική μορφή τον Απόλλωνα. Στις δώδεκα μετόπες,

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

που βρίσκονταν ανά έξι επάνω από την είσοδο του πρόναου και του οπισθόδομου, απεικονίζονται οι άθλοι του Ηρακλή, μυθικού γιου του Δία. Οι εξωτερικές μετόπες της περίπτωσης του ναού ήταν ακόσμητες. Αργότερα, επάνω σε αυτές αναρτήθηκαν 21 χάλκινες, επίχρυσες ασπίδες, που αφιέρωσε στο ναό ο Ρωμαίος ύπατος Μόμμιος προς τιμήν του Δία, σε ανάμνηση της νίκης του επί των Ελλήνων στον Ισθμό (146 π.Χ.). Το κεντρικό ακρωτήριο του ανατολικού αετώματος ήταν μία επίχρυση Νίκη, έργο του γλύπτη Παιωνίου, ενώ στα πλαϊνά ακρωτήρια είχε τοποθετηθεί από ένας επίχρυσος λέβητας. Ο ναός υπέστη σοβαρή καταστροφή, όταν πυρπολήθηκε ύστερα από διαταγή του Θεοδοσίου Β' το 426 μ.Χ., ενώ αργότερα, το 522 και 551 μ.Χ. γκρεμίσθηκε από τους δύο μεγάλους σεισμούς.

Η πρώτη ανασκαφή του μνημείου έγινε το 1829 από τη γαλλική αποστολή και η αποκάλυψή του ολοκληρώθηκε κατά την διάρκεια των γερμανικών ανασκαφών. Ο γλυπτός διάκοσμος έχει αποκατασταθεί σχεδόν στο σύνολό του και εκτίθεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ολυμπίας. Τμήματα από τις ανάγλυφες μετόπες βρίσκονται στο Μουσείο του Λούβρου από το 19ο αιώνα, οπότε και μεταφέρθηκαν από τη γαλλική αποστολή του Maison. Πρόσφατα αναστηλώθηκε ο ΒΔ κίονας της περίπτωσης.

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

Ιερός χώρος Δελφών: Στους πρόποδες του Παρνασσού, στο υποβλητικό φυσικό τοπίο που σχηματίζεται ανάμεσα σε δύο θεόρατους βράχους, τις Φαιδριάδες, βρίσκεται το πανελλήνιο ιερό των Δελφών και το πιο ξακουστό μαντείο της αρχαίας Ελλάδας. Οι Δελφοί ήταν ο ομφαλός της γης, όπου, σύμφωνα με τη μυθολογία, συναντήθηκαν οι δύο αετοί που έστειλε ο Δίας από τα άκρα του σύμπαντος για να βρει το κέντρο του κόσμου, και για πολλούς αιώνες αποτελούσαν το πνευματικό και θρησκευτικό κέντρο και το σύμβολο της ενότητας του αρχαίου ελληνισμού. Η ιστορία των Δελφών χάνεται στην προϊστορία και στους μύθους των αρχαίων Ελλήνων. Σύμφωνα με την παράδοση, εδώ αρχικά υπήρχε ιερό αφιερωμένο στη γυναικεία θεότητα της Γης, και φύλακάς του ήταν ο φοβερός δράκοντας Πύθων. Ο Απόλλωνας σκότωσε τον Πύθωνα και το δικό του ιερό ιδρύθηκε από Κρήτες που έφθασαν στην Κίρρα, το επίνειο των Δελφών, με τη συνοδεία του θεού, μεταμορφωμένου σε δελφίни. Ο μύθος αυτός σχετικά με την κυριαρχία του Απόλλωνα επιβίωσε σε εορταστικές αναπαραστάσεις που γίνονταν στους Δελφούς, τα Σεπτήρια, τα Δελφίνια, τα Θαργήλεια, τα Θεοφάνεια, και, βέβαια, τα περίφημα Πύθια, που τελούνταν για να θυμίζουν τη νίκη

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

του θεού εναντίον του Πύθωνα και περιελάμβαναν μουσικούς διαγωνισμούς και γυμνικούς αγώνες.

Τα παλαιότερα ευρήματα στην περιοχή των Δελφών χρονολογούνται στη νεολιθική εποχή (4000 π.Χ.) και προέρχονται από το Κωρύκειο Άντρο, σπήλαιο στον Παρνασσό, όπου τελούνταν οι πρώτες λατρείες. Εντός των ορίων του ιερού βρέθηκαν κατάλοιπα μυκηναϊκού οικισμού και νεκροταφείου. Τα ίχνη κατοίκησης είναι ελάχιστα και πολύ αποσπασματικά μέχρι τον 8ο αι. π.Χ., περίοδο κατά την οποία επικράτησε οριστικά η λατρεία του Απόλλωνα και άρχισε η ανάπτυξη του ιερού και του μαντείου. Προς το τέλος του 7ου αι. π.Χ. οικοδομήθηκαν οι πρώτοι λίθινοι ναοί, αφιερωμένοι ο ένας στον Απόλλωνα και ο άλλος στην Αθηνά, που επίσης λατρευόταν επίσημα, με την επωνυμία «Προναία» ή «Προνοία» και είχε δικό της τέμενος. Σύμφωνα με φιλολογικές μαρτυρίες και αρχαιολογικά ευρήματα, στους Δελφούς λατρεύονταν, ακόμη, η Άρτεμις, ο Ποσειδώνας, ο Διόνυσος, ο Ερμής, ο Ζευς Πολιεύς, η Υγεία και η Ειλείθυια.

Με το ιερό συνδέεται ο θεσμός της αμφικτυονίας, της ομοσπονδίας από δώδεκα φυλές της Θεσσαλίας και της Στερεάς, που αποτελούσε αρχικά θρησκευτική ένωση, ενώ αργότερα απέκτησε και πολιτική σημασία. Η δελφική αμφικτυονία είχε τον έλεγχο της περιουσίας και λειτουργίας του ιερού, αφού όριζε τους ιερείς και τους άλλους αξιωματούχους, εκλέγοντάς τους πάντα από κατοίκους των Δελφών. Υπό την προστασία και τη διοίκησή της τον 6ο αι. π.Χ. το ιερό εδραίωσε την αυτονομία του έναντι των διεκδικητών του (Α΄ Ιερός πόλεμος), αύξησε την πανελλήνια θρησκευτική και πολιτική επιρροή του, μεγάλωσε σε έκταση και

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

αναδιοργάνωσε τα Πύθια, τους δεύτερους σε σημασία πανελλήνιους αγώνες μετά τους Ολυμπιακούς, που τελούνταν κάθε τέσσερα χρόνια.

Η περίοδος από τον 6ο έως τον 4ο αι. π.Χ. συμπίπτει με τη μεγάλη ακμή του δελφικού μαντείου. Οι χρησμοί του, που θεωρούνταν οι πιο αξιόπιστοι, εκφράζονταν από την Πυθία, ιέρεια του μαντείου, και ερμηνεύονταν από τους ιερείς του Απόλλωνα. Πόλεις, ηγεμόνες και απλοί άνθρωποι έσπευδαν να συμβουλευθούν το θεό και εξέφραζαν την ευγνωμοσύνη τους με λαμπρά αναθήματα, που σταδιακά κατέκλυσαν το ιερό. Η φήμη του μαντείου έφθασε στα πέρατα του κόσμου και η έναρξη της λειτουργίας του χανόταν στα βάθη της αρχαιότητας και του μύθου. Πιστεύεται ότι το δελφικό μαντείο διατύπωσε καθοριστικές προβλέψεις σχετικά με τον κατακλυσμό του Δευκαλίωνα, την Αργοναυτική εκστρατεία και τον Τρωικό πόλεμο, ενώ βεβαιωμένος είναι ο σπουδαίος ρόλος της γνωμοδότησής του στην ίδρυση των ελληνικών αποικιών. Ακριβώς, όμως, το γόητρο και η ισχύς των Δελφών προκάλεσαν δύο ακόμη Ιερούς Πολέμους, στα μέσα του 5ου και στα μέσα του 4ου αι. π.Χ. Κατά τον 3ο αι. π.Χ. μία νέα πολιτική και στρατιωτική δύναμη εμφανίζεται στο προσκήνιο, οι Αιτωλοί, που εκφράζουν τη δυναμική τους παρουσία στο ιερό με διάφορα αναθήματα. Κατά την περίοδο της ρωμαϊκής κυριαρχίας (μετά το 168 π.Χ.) οι Δελφοί άλλοτε ευνοήθηκαν και άλλοτε λεηλατήθηκαν από τους αυτοκράτορες, όπως από το Σύλλα το 86 π.Χ.

Η παρακμή του μαντείου επήλθε με το φιλοσοφικό κίνημα του ορθολογισμού τον 3ο αι. π.Χ., ωστόσο, το τυπικό στη λειτουργία του έμεινε αναλλοίωτο έως το 2ο αι. μ.Χ., την εποχή του Αδριανού. Τότε το επισκέφθηκε ο περιηγητής Πausανίας, ο οποίος κατέγραψε

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

λεπτομερώς πάρα πολλά κατάλοιπα κτιρίων, επιγραφών και γλυπτών. Η διεξοδική περιγραφή του συνέβαλε σημαντικά στην ανασύνθεση του χώρου. Το 394 μ.Χ. δόθηκε οριστικό τέλος στη λειτουργία του μαντείου με διάταγμα του βυζαντινού αυτοκράτορα Θεοδοσίου Α'. Με την επικράτηση του Χριστιανισμού οι Δελφοί έγιναν έδρα επισκοπής, αλλά εγκαταλείφθηκαν στις αρχές του 7ου αι. μ.Χ., εποχή επέλασης των Σλάβων. Σταδιακά το αρχαίο ιερό επιχώσθηκε και καλύφθηκε ενώ, πολύ αργότερα, πάνω στα θαμμένα ερείπιά του εγκαταστάθηκε ένα ολόκληρο χωριό, το Καστρί, που στους νεότερους χρόνους δέχθηκε τις επισκέψεις των αρχαιοφίλων περιηγητών.

Η έρευνα στον αρχαιολογικό χώρο των Δελφών άρχισε γύρω στο 1860 από Γερμανούς. Το 1891 οι Γάλλοι πήραν από την ελληνική κυβέρνηση έγκριση για διεξαγωγή συστηματικών ερευνών και τότε άρχισε η λεγόμενη «Μεγάλη Ανασκαφή», αφού πρώτα απομακρύνθηκε το χωριό Καστρί. Κατά τη διάρκειά της ήλθαν στο φως εντυπωσιακά ευρήματα, ανάμεσα στα οποία και περίπου 3.000 επιγραφές, που αποκαλύπτουν διάφορες πτυχές του αρχαίου δημοσίου βίου. Σήμερα, οι εργασίες στο χώρο των δύο δελφικών ιερών συνεχίζονται με τη συνεργασία της Ελληνικής Αρχαιολογικής Υπηρεσίας και της Γαλλικής Σχολής, με ανασκαφική αλλά και αναστηλωτική δραστηριότητα. Το μοναδικό μνημείο που διέθετε το αρχαίο υλικό για τη σχεδόν πλήρη αναστήλωσή του ήταν ο θησαυρός των Αθηναίων, που αποκαταστάθηκε το 1903-1906 από τους Γάλλους με έξοδα του Δήμου Αθηναίων. Άλλα μνημεία που έχουν αναστηλωθεί είναι ο βωμός των Χίων, ο ναός του Απόλλωνα και η θόλος.

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

Στη νεότερη εποχή, ο χώρος των Δελφών συνδέθηκε με την προσπάθεια αναβίωσης της δελφικής ιδέας, από τον ποιητή Άγγελο Σικελιανό και τη σύζυγό του Εύα, οι οποίοι παρουσίασαν δύο παραστάσεις αρχαίου δράματος, το 1927 και το 1930, θέλοντας να δημιουργήσουν ένα νέο πνευματικό ομφαλό της γης.

Ηνίοχος Δελφών: Το άγαλμα του ηνιόχου είναι αναμφίβολα το πιο διάσημο από τα αφιερώματα στους Δελφούς. Ο νεαρός απεικονίζεται όρθιος στο δίφρο, αμέσως μετά τη νίκη του. Φορά τον τυπικό μακρύ χιτώνα των ηνιόχων, που ζώνεται ψηλά και συγκρατείται με δύο ταινίες για να μην ανεμίζει κατά τη διάρκεια του αγώνα. Οι πτυχώσεις του χιτώνα κάτω από το ζωστήρα δίνουν την εντύπωση δωρικού κίονα, ενώ οι πτυχές στο πάνω μέρος του κορμού είναι λοξές ή καμπύλες. Τα μαλλιά του περιζώνει ταινία, σύμβολο της νίκης, διακοσμημένη με ένθετο ασημί μαιάνδρο. Τα μάτια του είναι ένθετα από ημιπολύτιμο λίθο και γυαλί και εκφράζουν τη δύναμη και την αυτοκυριαρχία του. Το

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

άγαλμα ήταν μέρος ενός μεγάλου αφιερώματος, που περιλάμβανε το τέθριππο άρμα και μια δεύτερη ανδρική μορφή. Προσφέρθηκε από τον τύραννο της Γέλας Πολύζαλο, ύστερα από νίκη του σε αρματοδρομία στα Πύθια. Είναι κατασκευασμένο με τη μέθοδο του «χαμένου κεριού» και αποτελεί τυπικό δείγμα του αυστηρού ρυθμού. Θεωρείται έργο μεγάλου καλλιτέχνη, ίσως του Πυθαγόρα από το Ρήγιο.

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!